

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Ю.В. Лата, студент СВО «Магістр», lataulia58@gmail.com

Науковий керівник – к.с.-г.н., доцент Стародубець О.О.

Миколаївський національний аграрний університет

У статті викладено основні підходи щодо впровадження системи стандартизації в освітньому процесі з урахуванням стандартів вищої освіти, методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти. Згідно даного дослідження надано рекомендації щодо якісного забезпечення освітніх умов через впровадження системи стандартизації.

Ключові слова: система стандартизації, вищий навчальний заклад, освітній процес, стандарти вищої освіти.

Постановка проблеми. Забезпечення якості вищої освіти передбачає створення належних умов для особистісного і професійного розвитку здобувача (студента, слухача), успішної реалізації ним освітньо-виховних цілей і досягнення запланованих результатів. Досвід підготовки нових стандартів вищої освіти показав наявність проблемних аспектів, які повинні бути осмислені і на вирішення яких слід послідовно направити зусилля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання стандартизації вищої освіти, зокрема, зарубіжний досвід стандартизації професійної підготовки розглядається Ж.В. Талановою; державного управління стандартизацією вищої освіти М.М. Білинською; тему стандартизації післядипломної освіти державних службовців висвітлено у роботах О.Ф.Мельникова; питанням структурно-змістовного формування системи управління якістю вищої освіти присвячені публікації О.І. Ляшенка, Л.М. Віткіна, О.І. Локшиної; міжнародні стандарти оцінювання розглядаються Г.І. Мікеріним, теоретичні та методологічні аспекти стандартизації вищої освіти досліджувалися В.І. Байденком, А.І. Валицькою, К.В. Корсаком, В.Л. Петренком та ін.

Постановка завдання. Метою даної роботи є теоретично охарактеризувати ключові поняття дослідження: «стандарт вищої освіти» та «стандартизація вищої освіти»; розкрити зміст, принципи, завдання та рівні завдань стандартизації вищої освіти; проаналізувати складові змісту та критерії якості вищої освіти.

Матеріали і методика. В ході дослідження теоретичною та методологічною базою стали роботи фахівців та науковців зі стандартизації вищої освіти, законодавчі документи та стандарти України.

Результати дослідження. Забезпечення якості освіти є однією з головних умов мобільності, привабливості та сумісності системи вищої освіти будь-якої країни, головною складовою престижу вищого навчального закладу [1].

В основі терміну «стандартизація освіти» лежить загальне поняття «стандарт». Стандарт (від англ. standart – норма, зразок) у широкому розумінні

слова – зразок, еталон, модель, які беруться за основу для співставлення з ними інших подібних об'єктів [2].

У Законі України «Про стандартизацію» (2014 р.) шойно згадане поняття визначається у такий спосіб: «Стандарт – нормативний документ, заснований на консенсусі, прийнятий визнаним органом, що встановлює для загального і неодноразового використання правила, настанови або характеристики щодо діяльності чи її результатів, та спрямований на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері» [3]. Стандарт як нормативно-технічний документ встановлює комплекс правил, вимог, норм до об'єкта стандартизації і затверджується компетентним органом. Стандарт означає домовленість про норми або специфікації. Стандарти мають стати засобом забезпечення державних гарантій стосовно якості освіти на фундаментальному рівні. Вони повинні створювати максимальну варіативність змісту для того, щоб оперативно врахувати зміну пріоритетів на ринку праці, бути своєрідним зв'язком між системою професійної освіти і ринком праці.

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності [4].

Стандарти вищої освіти розробляються:

- для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності;
- відповідно до Національної рамки кваліфікацій (НРК).

Стандарти вищої освіти використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти (наукових установ) під час інституційної акредитації та акредитації освітніх програм.

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

1. обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
2. перелік компетентностей випускника;
3. нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
4. форми атестації здобувачів вищої освіти;
5. вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
6. вимоги до професійних стандартів (у разі їх наявності).

Заклад вищої освіти або наукова установа на підставі освітньої програми (ОП) за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає:

- перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС;
- послідовність вивчення дисциплін;
- форми проведення навчальних занять та їх обсяг;
- графік освітнього процесу;
- форми поточного і підсумкового контролю.

На основі навчального плану у визначеному закладом вищої освіти порядку розробляються та затверджуються індивідуальні навчальні плани

студентів, що мають містити, у тому числі, обрані здобувачами вищої освіти навчальні дисципліни.

Заклад вищої освіти або наукова установа у межах ліцензованої спеціальності може запроваджувати спеціалізації.

Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Нові стандарти вищої освіти є наступним поколінням стандартів і замінюють собою Галузеві стандарти вищої освіти (ГСВО), які розроблялись у 2002 – 2014 роках відповідно до законодавства. Стандарти базуються на компетентісному підході і поділяють філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING).

Визначені настанови набувають провідного значення для подальшої освітньої інтеграції країн Болонського процесу, що знайшло відображення у таких програмних документах, як: Болонська декларація (1999), «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (2015), Паризьке комюніке (2018).

Для України приєднання до Болонського процесу є не лише прагненням інтегруватись до європейського освітнього простору, природного в контексті задекларованого євроінтеграційного зовнішньополітичного вектору країни. Реалізація засадничих положень нової освітньої моделі дозволить Україні модернізувати національну систему вищої освіти, зробивши її адекватною як потребам сьогодення, так і викликам майбутнього. В умовах глобалізації жодна демократична країна не може «консервувати» свою модель підготовки фахівців в автаркічному стані, і ця теза є справедливою і для України. Засади та напрями формування єдиного європейського освітнього простору зафіксовані у низці документів, що відбивають стратегічні цілі та завдання у сфері формування та вдосконалення європейського освітнього простору.

Відповідно до вимог абзацу першого частини шостої статті 13 Закону України «Про вищу освіту» [5] Науково-методична рада (НМР) Міністерства освіти і науки України (МОН) за участю Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) розробляє методологію, методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти [4], а науково-методичні комісії (НМК) здійснюють розроблення цих стандартів. На рисунку 1 наведено приклад стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 152 «Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка».

II Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	15 – Автоматизація та приладобудування
Спеціальність	152 – Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка
Обмеження щодо форм навчання	Обмеження відсутні
Освітня кваліфікація	Магістр з метрології та інформаційно-вимірювальної техніки за спеціалізацією (зазначити назву спеціалізації, за наявності)
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – Магістр Спеціальність – 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка Спеціалізація – (за необхідності зазначити назву спеціалізації) Освітня програма – (зазначити назву)
Опис предметної області	<p><i>Об'єкт:</i> засоби інформаційно-вимірювальної техніки; методи вимірювань, контролю, випробувань та діагностування; метрологічне забезпечення наукової, виробничої, соціальної, медикобіологічної, екологічної та інших видів діяльності, простежуваність та зіставність результатів; нормативна документація, пов'язана з вимірюваннями та їх застосуванням, технічне, програмне, математичне, інформаційне забезпечення інформаційно-вимірювальної техніки, принципи побудови засобів вимірювальної техніки та їх використання, принципи і методи відтворення сталонних величин, стандартних зразків.</p> <p><i>Цілі навчання:</i> підготовка фахівців, здатних до комплексного розв'язання складних задач, розробки засобів інформаційно-вимірювальної техніки; розробки та практичної реалізації систем стандартизації, оцінки відповідності; розробки, перегляду й гармонізації нормативних документів з стандартизації, оцінки відповідності, метрологічного забезпечення та систем управління якістю при виконанні організаційних та технічних робіт, прикладних досліджень у сфері метрології та метрологічної діяльності.</p> <p><i>Теоретичний зміст предметної області.</i> Поняття та принципи метрології та інформаційно-вимірювальної техніки, побудова засобів вимірювальної техніки, автоматизація експериментальних досліджень, принципи стандартизації та оцінки відповідності, метрологічна діяльність.</p> <p><i>Методи, методики та технології.</i> Методи вимірювань, способи їх побудови, інформаційні технології при створенні програмного забезпечення засобів вимірювань та</p>

Рисунок 1. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 152 «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка».

Джерело: [5]

	<p>програмного забезпечення для опрацювання результатів, вимірювань інформаційні технології експериментальних досліджень.</p> <p><i>Інструменти та обладнання:</i> сучасні засоби вимірювальної техніки, інструменти та обладнання для виготовлення і налаштування засобів вимірювальної техніки, при проведенні їх випробувань і лабораторних досліджень та при виконанні робіт, пов'язаних з метрологічною діяльністю.</p>
Академічні права випускників	Можливість навчання за програмою третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти.

III Обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти:

- освітньо-професійної програми становить 90 кредитів ЄКТС;
- освітньо-наукової програми становить 120 кредитів ЄКТС.

Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано для здобуття загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених Стандартом вищої освіти.

IV Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми у галузі метрології та інформаційно-вимірювальної техніки, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності	<p>K01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>K02. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>K03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>K04. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>K05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>K06. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>K07. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>K08. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>K09. Здатність розробляти та управляти проєктами.</p> <p>K10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p>
Спеціальні (фахові, предметні)	K11. Здатність обирати та застосовувати придатні математичні методи, комп'ютерні технології, а також підходи до стандартизації та сертифікації для вирішення завдань в сфері

Продовження рисунку 1. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 152 «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка».

Джерело: [5]

Важливою заінтересованою стороною процесу формування стандартів може стати також Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, що визначається, зокрема, і Законом «Про вищу освіту». Підставою започаткування процесу перегляду стандарту може бути, скажімо, кількість пропозицій щодо змін до нього, якщо вони охоплюють не менше, ніж 25-30% його змісту.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підбиваючи підсумки, варто зазначити, що згідно з наявними планами розвитку вищої освіти нове покоління стандартів має стати переходом до повного скасування державної стандартизації змісту вищої освіти. Тому їх вимоги мають бути мінімальними.

Разом з тим, нові стандарти мають стати прототипом рекомендаційних стандартів, розроблюваних професійними товариствами чи незалежними агенціями забезпечення якості вищої освіти, аналогічних тим, що використовуються у багатьох європейських країнах.

Список використаних джерел

1. Управління якістю освіти у вищих навчальних закладах / навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 : Основні документи системи управління якістю надання освітніх послуг / кол. авт. ; за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 196 с.
2. Чернілевський Д.В. Педагогіка вищої школи: Підручник. Д.В. Чернілевський. Вінниця: Видавництво університету «Україна», 2008. 408 с.
3. Закон України «Про стандартизацію» : [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>.
4. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти: [Електронний ресурс]: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>
5. Закон України «Про вищу освіту». <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

Y. Lata. IMPLEMENTATION OF THE STANDARDIZATION SYSTEM IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article outlines the main approaches to the implementation of the standardization system in the educational process, taking into account the standards of higher education, methodological recommendations for the development of higher education standards. According to this study, recommendations were made on the qualitative provision of educational conditions through the implementation of the standardization system.

Keywords: standardization system, higher educational institution, educational process, standards of higher education.